

המועצה
הדתית
תל-אביב-יפו

שמיטה תשפ"ב

שמיטה

על רגל אחת

תקציר ההלכות המעשיות הנוהגות בשמיטה

**כתיבה: הרב יצחק דביר, מכון התורה והארץ.
בהוצאת: מכון התורה והארץ**

שבי דרום, ת.ד. 18, ד.ג. הנגב, 8536900

טל 08-6847325 | פקס 08-6847055
דוא"ל Machon@toraland.org.il
[/https://www.toraland.org.il/](https://www.toraland.org.il/)

בפתחה של "שנת השבע" שנת השמיטה בה אנו מצווים ומחויבים למצוות התורה "ושבתה הארץ שבת לה" (ויקרא כ"ה), מצאנו לנכון להביא בפניכם תקציר ההלכות המעשיות הנוהגות בשמיטה, קדושת שביעית, טיפול בגינות הנוי, צרכנות, ביעור ולוח זמני השמיטה בשיתוף פעולה עם מכון התורה והארץ שידין רב לו בחקר ההלכתי של המצוות התלויות בארץ ואשר מובאים בבהירות ובשפה קולחת.

כידוע, פרטי הלכות השמיטה רבים הם וטוב ונכון למי שיכול שיעמיק בהם כפי שיוכל.

יהי רצון ודברים אלו יהיו לתועלת הלומדים ונזכה שיתקיים בנו "גיבורי כח עושי דברו".

בברכת התורה והארץ

אלדד מזרחי

יו"ר המועצה הדתית

הרב עזרא טראב

רב מחלקת תרומות ומעשרות

רשימת חנויות פירות וירקות בהשגחת הרבנות ת"א מפורסמת באתר המועצה הדתית, יש לוודא כי בכל עסק קיימת תעודת כשרות מקורית בתוקף.

צרכנות בשמיטה

בכל שנה יש להקפיד לכתחילה לרכוש פירות וירקות רק במקום בעל תעודת כשרות, ובשמיטה יש להקפיד על כך אף יותר. כאשר מקבלים פירות וירקות שמקורם אינו ידוע, יש לשים לב לשתי נקודות:

איסור ספיחין – חכמים אסרו לאכול ירקות שהחלו לצמוח בשנת השמיטה. ירקות הנמכרים בשווקים ללא פיקוח כשרותי עלולים להיות אסורים באיסור זה.

קדושת שביעית – פירות וירקות הקדושים בקדושת שביעית יש לשמור על קדושתם, ואסור לסחור בהם.

מי שקיבל פירות וירקות שמקורם אינו ידוע, יתבונן בלוחות השביעית המפורסמים באתר מכון התורה והארץ: ירקות שבשלב זה של השנה אין בהם חשש ספיחין - אפשר לאוכלם ללא חשש. פירות וירקות שבשלב זה של השנה קדושים בקדושת שביעית יש להקפיד על אכילתם בקדושה.

מה יהיה בשוק?

בשמיטה לא ניתן לעבד את הקרקע כרגיל ולגדל פירות וירקות כבכל שנה. כדי לספק פירות לציבור בישראל ישנם כמה פתרונות, ולמעשה עומדות לפני הצרכן כמה אפשרויות לרכישה:

חנויות בכשרות מהדריץ

בחנויות אלו יימכרו פירות מייבאים מחו"ל, או פירות משדות של גוים בארץ ישראל.

חנויות בעלות תעודת כשרות רגילה

בחנויות אלו יימכרו פירות שונים: מחו"ל, משדות גוים בארץ (יבול נוכרי), או משדות של יהודים שנמכרו לגוים במסגרת היתר המכירה.

מושגים בשמיטה

- 1 אוצר בית דין** - פירות וירקות הגדלים בשדות שבהם נשמרים דיני השמיטה במלואם. מן הראוי להעדיף רכישת תוצרת זו מפני שהיא קדושה בקדושת שביעית, ובכך גם זוכים לחזק את החקלאים שומרי השמיטה.
 - 2 יבול שישיית** - פירות וירקות שנותרו מהשנה השישית ונשמרו במחסנים. פירות וירקות אלו אינם קדושים בקדושת שביעית.
 - 3 מצע מנותק** - ירקות שגדלו בתוך חממות במנותק מן הקרקע. על ירקות אלו לא חלה קדושת שביעית.
 - 4 היתר מכירה** - מכירת קרקע בארץ ישראל לגוי, שמטרתה להתיר מלאכות מסוימות בשנת השמיטה לצורך שמירת המערכת הכלכלית של החקלאים בארץ.
 - 5 ערבה / גבולות עולי מצרים** - ירקות שגדלו בשטחים הדרומיים של הארץ, בשטחים אלה דיני השביעית קלים יותר. בירקות הגדלים בהם בתחילת השמיטה יש לשמור קדושת שביעית, ואלו הגדלים בהם מאמצע השמיטה נסמכים על היתר המכירה ואינם קדושים בקדושת שביעית.
- בעת רכישת פירות וירקות יש להתבונן – אם מדובר בפירות אוצר בית דין הקדושים בקדושת שביעית, או בפירות אחרים שאינם קדושים. מפירות אוצר בית דין אין לרכוש כמות גדולה מעבר לקנייה שבועית ממוצעת, ויש להקפיד על קדושתם.**

רכישת פרחים

יש לרכוש בשמיטה זרים וסידורי פרחים רק ממי שידוע ששומר על דיני השביעית, ופרחיו לא נזרעו בשביעית.

הזמנת אוכל מוכן בשמיטה

(מסעדה, קייטרינג, אולם וכדו')

נוסף על כלל פרטי הכשרות, יש לברר על מקורות הפירות והירקות. במרבית העסקים בעלי כשרות מהדרין ישתמשו ביבול נוכרי או ביבול מחו"ל, ובמרבית העסקים בעלי כשרות רגילה יעשה שימוש בפירות מ'היתר המכירה'.

קדושת שביעית במטבח

התורה מצווה אותנו לשמור על קדושתם של פירות השמיטה. פירות וירקות בקדושת שביעית יגיעו למטבח בשתי אפשרויות:

קדושת השביעית חלה על הפירות עצמם ועל כל המאכלים שהם מעורבים בהם. לדוגמה: סלט המתובל בשמן קדוש בקדושת שביעית, יש לנהוג בו קדושה. מרק שאחד מן הירקות שבו קדוש בקדושת שביעית, יש לנהוג קדושה בכל התבשיל כולו.

ההקפדה על קדושת השביעית מתבטאת בכמה נקודות מרכזיות:

עיבוד הפירות

עיבוד פירות שביעית מותר כל עוד הוא מתבצע בדרך הרגילה, אך אין לעשות בפירות שימושים שאינם מקובלים על ידי מרבית האנשים, כגון: לגרר מלון במגררת, לסחוט חציל וכדומה.

מותר לאכול פירות שביעית בכל דרך רגילה ומקובלת, אף שבכך עלול להיגרם הפסד לחלק מהפרי. (לדוגמה: מותר לאכול חצי תפוח, למרות הקלקול של החלק הנותר, ואף מותר ליתנו לתינוק שסביר להניח שלא יאכל את כולו). במידת האפשר מן הראוי לדאוג לאכילת כל הפרי כדי למעט בהפסד.

שאריות

בשאריות של פירות וירקות יש לנהוג כדלהלן:

שאריות קטנות שאין בהן חשיבות ורגילים להשליכן (כגון: שאריות סלט, או מרק, קליפות, גרעינים) אפשר להניח בפח רגיל. כמו כן מותר לשטוף מעט מזון שנותר דבוק בדפנות הסיר, על גבי קרש חיתוך, פומפיה וכדומה.

שאריות בכמות חשובה (כגון: צלחת שהמזון שהונח עליה לא נאכל, כמות נכבדה של מאכל שנותרה בסיר) - יש להניח בכלי או בשקית מיוחדת ('פח שביעית'), כאשר כל מין מונח בשקית נפרדת. לאחר כיומים אפשר לפנות את המאכל לפח הרגיל (ויש מהדרין להשליכו כשהוא עטוף בשקית ניילון).

במקרה שבו אין אפשרות לשמור על השאריות עד שירקיבו (כגון: מטבחים ציבוריים) - יש לעטוף את השאריות הראויות לאכילה בשקית ניילון (יש מקפידים לעטוף בשתי שקיות), ולהניח בפח אשפה רגיל.

שימוש בשאריות

שאריות של פירות וירקות שעדיין ראויים למאכל אדם - אין לתת ישירות לבעלי חיים או לחיות מחמד, אך מותר להניח אותן במרחק מה מבעלי החיים והם יבואו מעצמם ויאכלו שאריות אלו. מותר לתת לבעלי חיים קליפות ושאריות של פירות שאינן מיועדות כבר למאכל אדם.

מי שברשותו **קומפוסטר** (מתקן מיחזור לפסולת אורגנית-שאריות מזון), יכול להניח בו פירות שביעית, אך בתנאי שבכל פעם יניח תחתיהם דף נייר או שאריות גזם ועשבים שיפרידו בינם ובין הפירות הישנים שכבר החלו להרקיב. לאחר כשבוע מנתינת הפירות ניתן לערבב את הקומפוסטר.

נתינת פירות שביעית לגויים

אסור להגיש לנוכרי פירות שביעית, אך אין למנוע ממנו לקחת פירות שביעית מיוזמתו.

הוצאה לחו"ל

פירות השביעית נועדו לאכילה בארץ. בעת טיסה לחו"ל יש להימנע מנטילת דבר מאכל קדוש בקדושת שביעית.

גינת הנוי בשמיטה

לכל אדם ישנה אחריות על הנעשה בגינתו גם אם לא הוא המטפל בה, לפיכך גם מי שגינתו מטופלת על ידי גן מקצועי חייב לוודא ולבדוק שהגן מכיר היטב את דיני השמיטה ומיישם אותם. כאשר מדובר בגינה משותפת (כגון: גינה השייכת לבניין משותף רב דיירים), על הדייר לעשות כל שביכולתו כדי לשכנע את שותפיו לשכור גן שיפעל לפי הלכות השמיטה. אם הדייר אינו מצליח בכך עליו להודיע כי הוא אינו שותף לכל הנעשה בגינה במהלך השמיטה, ומיסי ועד הבית שהוא משלם אינן אלא עבור תחזוקת הבנין (חשמל, נקיון וכדו') ויש שנהגו גם להפקיר את חלקם בחצר הבנין.

להלן עיקרי כללי העבודה בשמיטה:

- ☒ אסור לשתול ולזרוע בשמיטה.
- ☒ השקיה מותרת בשמיטה רק לצורך קיום תקין של הצמחייה. לפיכך כאשר פותחים מערכת השקיה בשמיטה יש להקפיד להשקות במינון מתאים לצורך קיום הצמחים בלבד.
- ☒ מי שבגינתו מערכת דישון אוטומטית, ימלא אותה לפני השמיטה בכמות המספקת למהלך השמיטה. מי שמדשן ידנית יקפיד לדשן ולזבל לפני השמיטה. מומלץ להשתמש בדשנים בשחרור איטי. במידת הצורך יש לדשן בשמיטה במינון הדרוש כדי שהצמח לא ייבול.
- ☒ **טיפול בעשבייה -** מותר כאשר יש חשש להשתלטות העשבייה על צמחי הגן, או כשיש חשש שהיא תשמש מסתור למזיקים. עדיף להשתמש במונעי נביטה או בריסוס בקוטלי מגע. ניתן גם לכסח עשבייה בעזרת חרמש מוטורי, אך אין לעוקרה מן השורש או לעדור ולקלטר.
- ☒ **גידום שיחים, עצים וגדרות נוי -** מותר לגזום במטרה לשמור על צורת הצמח, ולכן כאשר הגדר החיה מלאה, מותר לגזמה כדי לשמור על צורתה הקיימת, וכן מותר לגזום ענפי עצים המפריעים למעבר או שיש חשש שזיקו. אין לגזום שיחים כדי לגרום לתוספת צימוח או למילוי הנפח.
- ☒ **כיסוח דשא -** מדשאה מלאה מותר לכסח כרגיל. מדשאה שיש בה קרחות ומטרת הכיסוח לגרום להשלמתן אסור לכסחה.
- ☒ **פעולות שאינן חקלאיות-גינניות -** מותרות, כגון סלילת כבישים ומדרכות וכן בניית קירות תמך, בלא מילוי אדמת גן.

שאריות

צמחים חד-שנתיים שהחלו לגדול מאליהם בשנת השמיטה אסורים באיסור ספיחין ואין ליהנות מהם. צמחים שהחלו לגדול לפני השמיטה – אינם כלולים באיסור זה ומותרים בשימוש.

ירקות שנקטפו בשנת השמיטה הרי הם קדושים בקדושת שביעית. וכך גם דינם של עלי תבלין הנקטפים בשנת השמיטה.

פירות עץ שהחלו לגדול קודם השמיטה, אף אם נקטפו בשמיטה אינם קדושים בקדושת שביעית. רק פירות שהחלו לגדול (חנטו) במהלך שנת השמיטה הרי הם קדושים בקדושת שביעית (גם אם נקטפו לאחריה).

הפקר

כאשר בגינה ישנם פירות או ירקות של שביעית, יש להתיר לכל אדם להיכנס ולקוטפם. במידה וישנו חשש שמא יגרם נזק לעצים או לצידוד, מותר להגביל את הכניסה אל הגינה, ולהוציא את פירות ההפקר החוצה.

עציצים

עציצים המצויים תחת כיפת השמיים, בחצר, בגג, במרפסת וכדומה, נוהגים בהם כל דיני שביעית. הדבר נכון לכל סוגי העציצים, מכל חומר שהוא, וגם כאשר הם מונחים על משטח מנותק מן הקרקע.

דיני השביעית אינם חלים על עציצים שמתקיימים בהם שני התנאים הבאים:

העציצים מונחים תחת קירוי, בתוך מבנה, משרדים, תחת גגון או פרגולה בעלת קירוי צפוף (מעל 50%- חומר). עציץ המונח על אדן החלון יוגדר כמונח בבית, בתנאי שהנוף אינו נוטה מעבר לאדן החלון עצמו, ובתנאי שהעציץ כולו נמצא מתחת לתקרה.

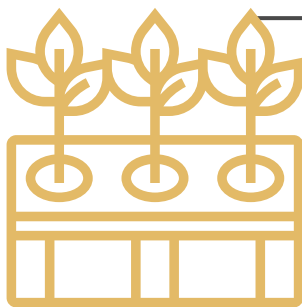

העציץ מנותק מן הקרקע, כגון: עציץ שעל גבי ריצוף (יש מחמירים בקומת קרקע), עציץ שתחתיו יריעת ניילון או צלחת פלסטיק וכדומה (על המשטח המנתק להיות רחב יותר מענפי הצמח).

עציצים שמתקיימים בהם שני התנאים הללו, מותר להשקות כרגיל, לגזום, לדשן וכדומה, אך יש להימנע מלשתול בהם במהלך שנת השמיטה בלא צורך גדול.

עציצים גדולים ביותר, למעלה מ-330 ליטר, מחמירים להחשיבם כמחוברים לקרקע, ויש להקפיד בהם על דיני השמיטה גם אם הם מנותקים ממנה.

הידרופוניקה

מערכת הידרופונית ביתית נחשבת כמנותקת מן הקרקע, כאשר היא מונחת בתוך מבנה מקורה וישנה חציצה תחתיה בינה ובין הקרקע (יריעת ניילון וכדו'), ניתן לטפל בה בשמיטה כרגיל (כולל שתילה של שתילים חדשים). כאשר היא תחת כיפת השמיים יש לטפל בה באופן המינימלי, רק כדי שהצמחים לא ימותו.

שאריות

- ✗ עציץ נקוב יש להימנע מלהעבירו בגינה ממקום למקום, במקום צורך מותר להעבירו רק אם לא היה מונח ישירות על האדמה, לכתחילה יש להקפיד שלא להעבירו מעל אדמה גלויה, אלא לעטוף את העציץ בניילון.
- ✗ עציץ הגדל בבית, יש להימנע מלהוציאו כשהוא חשוף לאוויר, אך מותר להוציאו כשהוא עטוף בניילון או פלסטיק.
- ✓ בתוך הבית, מותר להעביר עציץ ממקום למקום גם כדי לשפר את תנאי גידולו (מתחת לחלון וכדו').

קניית עציצים

רכישת עציצים שנשתלו בשמיטה אסורה. לפיכך יש להקפיד לרכוש רק במשתלה המגדלת בהיתר (במצע מנותק, או שחתמה על היתר המכירה).

עציצים שבהם צמחים ריחניים הרי הם קדושים בקדושת שביעית. שתילים אלו יש לקנות ב'הבלעה', דהיינו – לקנות יחד איתם דבר מה נוסף, ולשלם עליו את הסכום המלא שכולל גם את התשלום על העציצים.

לכתחילה, בעת העברת העציץ מהמשתלה אל הבית, יש לעוטפו בשקית ניילון מלמעלה ומלמטה.

כמובן שאין להעביר את השתיל שבעציץ אל אדמת הגינה.

ללוחות הביעור

ביעור - הפקרת התוצרת (לא כילוי ושריפה)

פירות שביעית ניתנו לאכילה ולא לשמירה לשנים הבאות, ולכן כאשר תמה התוצרת מן השדה ישנה חובה לקיים בהם את מצוות הביעור. למעשה, לרוב הצרכנים הפרטיים לא מצויים פירות וירקות שביעית בזמן הביעור, וחובה זו חלה בפרט על מוצרי מזון שמחזיקים מעמד לאורך זמן: יין, שמן, ריבות זיתים כבושים, ירקות כבושים, פירות יבשים וכדומה.

לשם ידיעת הזמנים שבהם כלים הפירות בשדה וחייבים בביעור, מתפרסמים לציבור לוחות המצינים אימתי חלה חובת הביעור בכל אחד מן המינים.

בהגיע זמנה של מצוות הביעור

צריך כל אדם להוציא מביתו את פירות השביעית שנותרו ברשותו מאותו המין, להביא שלושה אנשים ובפניהם להפקיר את הפירות לעניים ולכל אדם, ולומר: **"אחינו בית ישראל: כל מי שצריך ליטול יבוא ויטול"**. לאחר מכן רשאי לשוב ולזכות בפירות.

מי שאינו יכול להוציא את הפירות מביתו, יביא שלושה אנשים לביתו ויפקיר בפניהם. ומי שאין לו אפשרות להפקיר בפני שלושה חברים מותר לו להפקירם ברשות הרבים גם בשעה שאין שם אנשים נוספים.

פעולת ההפקר צריכה להיעשות על ידי הבעלים עצמם. בשעת הצורך ניתן להפקיר גם על ידי שליח. ומן הראוי שחוץ מההפקר של השליח, יפקיר גם בעל הפירות במקום שבו הוא נמצא.

עבר זמן הביעור

מוצרי שביעית שעבר זמן ביעורם ולא קיימו בהם את מצוות הביעור במכוון – אסורים באכילה. אך אם בשוגג לא ידע שעבר זמן הביעור – יפקירם בשעה שנודע לו. ❌

מי שקיבל פירות שביעית מחברו לאחר זמן הביעור שלהם ויש לו ספק אם הופקרו בזמנם – יכול לקיים בהם את מצוות הביעור מיידי, ולאכלם. ✔

אין חובת ביעור על פירות שבתאריך הביעור היו מופקרים או ברשות אוצר בית דין, ולכן הרוכש מוצרים קדושים בקדושת שביעית ומסומנים כ'אוצר בית דין', כגון: יינות, שמנים וכדו', אפילו אם רוכש אותם זמן רב לאחר זמן הביעור, יכול לסמוך על כך שהפירות היו ברשות בית הדין בזמן הביעור והוא רשאי להשתמש בהם. ✔

בשנה השמינית

חלק מדיני השביעית מלווים אותנו אל תוך השנה שלאחריה, השנה השמינית.

בהגיע זמנה של מצוות הביעור

פירות האילן שהחלו לגדול בשביעית, הרי הם קדושים גם אם נקטפו לאחר תום השמיטה (הדבר שכיח במינים כגון הדרים, אבוקדו, זיתים וענבים). לכן יש להקפיד על רכישתם כהלכה גם בשנה השמינית.

ירקות שנקטפו לאחר השמיטה כבר אינם קדושים בקדושת שביעית. אך איסור ספיחין נוהג גם בשנה השמינית. אי לכך ירקות שגדלו באיסור בשביעית, ונלקטו בשביעית, אסורים באכילה לעולם.

לפיכך יש להדר ולהקפיד על רכישת ירקות במקום בעל תעודת הכשר עד התאריכים המסומנים בטבלאות המתפרסמות לציבור, כל מין והתאריך המתאים לו.

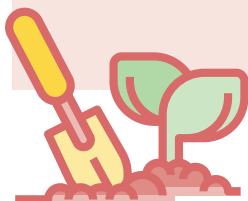
טיפול בגינה

מראש השנה של השנה השמינית עבודות הקרקע בגינה מותרות לחלוטין. מותר לשתול או לעבד את הקרקע בכל דרך שהיא.

איסור המלאכות עבור פירות שהחלו לגדול בשביעית חל גם בשנה השמינית, ואסור לבצע בגופם של פירות השייכים לשנת השמיטה מלאכות לצורך גידולם. אבל מותר לעשות את המלאכות הדרושות להגנה עליהם.

מותר לעשות בשמינית את כל המלאכות הנצרכות לצורך העץ, גם אם הפירות יושפעו מכך לטובה.

גם בשנה השמינית, פירות השביעית הם הפקר ואסור למנוע מבני אדם להיכנס למטע או לגינה ולקטוף את הפירות. היתר כניסה זה חל עד סוף חודש חשוון. לאחר זמן זה מותר לנעול את הגינה או המטע, ולקיים את מצוות ההפקר בהוצאת הפירות החוצה.

ממתי יגיעו פירות שביעית לשווקים?

בטבלה זו יופיעו התאריכים הראשונים שמהם ישנם בשווקים פירות וירקות שעליהם חלים דיני שביעית שונים (קדושה / ספיחין), לפירוט ראו בטבלה המלאה באתר מכון התורה והארץ.

מראש השנה תשפ"ב							
אבטיח	אננס	אספרגוס	בטטה	בננה	בצל יבש	בצל ירוק	ברוקולי
גזר	גמבה	דלורית	דלעת	חזרת	חסה	חציל	כרוב אדום
כרוב לבן	כרובית	כרפס	לוק	לפת	מלון	מלפפון	סלק אדום
סלק עלים	עגבניה	פטרזיליה	פלפל	צנונית	פלפל חריף		פסיפלורה
פפריקה	צנון	צנונית	קולורבי	קישוא	קלחי תירס		שומר
שעועית תרמילים			תות שדה	תרד			
מחודש חשוון							
ארטישוק				קובו			
מחודש כסלו							
תפוחי אדמה							
מחודש טבת							
אוכמניות				צבר			
מחודש שבט							
פיטאיה		שסק			שום		
מחודש אדר א'							
אפרסק				נקטרינה			
מחודש אדר ב'							
ענבי מאכל				תאנה			
מחודש ניסן							
גודגדן	דובדבן	משמש	שזיף	שקד ירוק		תאנה	תות עץ
מחודש אייר							
אגס		לימון			ליצי'		
מחודש סיון							
אנונה		חבוש		מנגו		שקד יבש	
מחודש תמוז							
אבוקדו		גויאבה		זית		רימון	
מחודש אב							
אפרסמון		מנדרינה/קלמנטינה			קיווי		
תפוז							
מחודש אלול							
אשכולית		חרוב		פג'וויה		פומלה ופומלית	
תמר							
מחודש תשרי תשפ"ג:							
קרמבולה							

המינים הבאים לא יהיו של שביעית כלל במהלך כל השמיטה:

במיה | פטריות | אורז | אפונה | זנגביל | חיטה | לובייה (רובייה) | סויה | עדשים | קוואקר | שבולת שועל | שעועית יבשה | אגוזים שונים (מלך, לוז, אילסר, פיסטוק, מקדמיה) | ערמון

עד מתי צריך להקפיד על פירות וירקות בשנה השלישית?

בטבלה זו יופיעו התאריכים שמהם במוצאי השמיטה כבר אין צורך לקחת בחשבון את דיני השביעית בפירות והירקות, לפירוט ראו בטבלה המלאה באתר מכון התורה והארץ.

מראש השנה תשפ"ג	אונס	אספרגוס	בננה	גרעיני דלעת	נענע
עד ראש חודש חשון	חסה	צנונית	קישוא		
עד ראש חודש כסלו	עלי בצל ירוק	סלק עלים	פיטאיה	קובו	
עד חנוכה	אבטיח	אפונה (תרמילים)	ארטישוק	ברוקולי	גזר
	חציל	כוסברה	כרוב אדום	כרוב לבן	כרפס
	מלון	מלפפון	סלק אדום	עגבניה	פטרזיליה
	פלפל (רגיל וחרוף)	צנון	קולורבי	שומר	שמיר
	שעועית (תרמילים)		תרד	תות שדה	תפוחי אדמה
עד שבט	אוכמניות	צבר	קלחי תירס		
עד אדר	אפרסק	בצל יבש	נקטרינה	שסק	
עד ניסן	ענבים	שום			
עד אייר	משמש	תאנה	תות עץ		
עד סיון	גודגדן	דובדבן	לוגנן	לימון	ליצי"
עד תמוז	אגס	גרניר חומוס	חבוש	מנגו	שקד יבש
עד אב	גויאבה	גרעיני אבטיח	דלעת	שזיף אירופאי	אנונה
עד אלול	אפרסמון	אבוקדו	מנדרינה/קלמנטינה	קיווי	קרמבולה
עד תשרי תשפ"ד	אשכולית	פג'ויה	בוטנים	תמר	פומלית
עד חשוון תשפ"ד	חרוב	קמקווס	אגוז פקאן		

המועצה
הדתית
תל-אביב-יפו

www.rabanut.co.il

